

Latweefchu Awises.

Nr. 28.

Zettortdeenâ 12. Jubli.

1862.

Awifchu sinnaſ.

Warschawa. Telegrames sinnaſ 27tâ Jubli. „Bumpumſ pee Grahwa Liderſa waiga leelakſ palizzis, ſahpes wairſ naw til leelaſ, ſpehka irr maſ. — Leelwirſtſ Konſtantinſ Keiſeram 27tâ Jubli. Walkar wiſſu pilſatu bij greſnojuſchi un puſchlojuſchi ar ſwezzehm (Leelwirſteneſ dſuntâ deenâ). Ar mannu wahti eet labbi, bet ſwahrluſ wehl ne warru apgehrbt.“ — 3ſchâ Jubli. „Grahwſ Liderſ labbojahſ. Bumpumſ waigâ un ſahpes maſalakſ palikluſſchâſ.“

Warschawa. Slepkaſa Luddiſ Jarofchinſkiſ irr 22 gadduſ wezſ, Kattoliſ, neprezzehtſ ſtrohdera ſelliſ, kahdâ Pohlu zemâ dſimmiſ, lauku-kohpeja dehlſ. 4 gadduſ Warschawâ dſihwojiſ. Nekohdâ ſkohlâ naw bijiſ un til druſzin mahk laſſiht un rakſiht. Waktmeiſteriſ un Baronſ Breſen to tubdal ſanehmufchi un pee ta atradduſchi rewolwera piſtoli, ar lo 5 reiſeſ wehl warreiſiſ ſchaut, un ſlepkaſu daggu. Sanemtiſ iſteizis, ka arri Grahwu Liderſu eſſoht faſchahwiſ, bet naw teeſa; jo Liderſa ſlepkaſa jaw bij ſanemtiſ, jo winna wahrdu (Rebil Nemifch) atradduſchi peerakſtitu pee kahdaſ fehtaſ. — Leelwirſtſ Konſtantinſ ar Deewa paligu ahtri buhſ weffeliſ un ſawâ augſtâ ammatâ darbojahſ.

Behterburga. No wiſſeem pilſateem nahk mibleſtibâſ dahwanâſ preekſch nabbaga nodeggufcheem Behterburgâ. Pee Rihgaſ Wahzu Awifchu awgahdatajeem 7tâ Jubli atnahluſchi 2898½ rub. preekſch ſcheem nelaimigeem. — Wolgaſ leeluppê dampfluggiſ „Simbirſka“ pahſſprahdſiſ puſchu un 3 zilwekuſ noſpebriſ. — 12tâ Jubli Koſtowâ breeſmiga auka ploſſijufeeſ Doneſ uppê un Aſowaſ juhrâ. 1 fluggiſ noſlibziſ un 31 fluggiſ no juhraſ uſ ſmiltilim uſdſihtu tappuſchi. — No Kreemuſ ſemmes rakſta, ka daſchâ gubernementiſ lohti augligiſ gadaſ, bet zittâſ gubernementiſ ar to wehſu

un ſauſu laiku lauku un plawaſ itt ſlikti palikluſſchi; daſchâ gubernementiſ arri kruſſa. tahſpi, niſnu ſiſſenu pulki un aplamaſ pulkſ ſemmes ſchurku leelu pohſtu padarrijuſchi pee laukeem un plawahm. — Kamenezeſ Podolſkaſ pilſatâ 30tâ Jubli nakti nodeggufchi kahdi nammi, polizejaſ, teeſaſ un druffkaſ nammi, ir Kattolu baſniſa degguſ. — Tſchernigowaſ gubernementiſ 14 paſteſ nammi nodeggufchi un 2 ſeewaſ un 1 behrneſ ſadeggufchi!

Zruſſka. No Amerikaſ Tſcheku tautâſ pulkſ zilwekuſ grihb atnahkt un uſmeſteeſ Amureſ ſemmê Keiſerſ pawehlejiſ teem tur doht ſemmi uſ 20 gaddeem un naudu dſihwiſ cetaiſiht.

Behterburga. Muſhu Kungaſ un Keiſerſ ar Wiſſaugſtaku grahmatu no 1moſ Jubli deenaſ wiſſai walſtei to preezigu ſinnu iſſluddina, ka Deewaſ dewiſ jauguſ dehluſ Leelwirſta Konſtantina Nikolajewiſſcha augſtai gaſpoſchai Alekſandrai Joſepownai un ka ſchiriſ ſm. kriſtibâ dewuſchi to wahrdu: Wjaetſcheſlawſ. Wiſſa walſteſ preezaſchoteekſ, ka Deewaſ zaur to atkal ſawu ſchehlaſtibu parahdiſiſ augſtam Keiſera nammam. Lai palihdſoht Deewu luhgt par winna labklaſchannu.

Italia. Garibaldiſ wehl reiſo Siziliâ un laudiſ uſrunna ſawu tehwuſemmi no ſirdſ miſleht un uſtizzigi klauffiht. Italiaſ Rehnifch ar muſhu Keiſera wehleſchannu nu atkal ſuhtifchoht uſ Behterburgu ihpaſchu Italiaſ walſteſ weetneeku, jo bedſamôſ gaddôſ Keiſerſ tahdu ne bij peenehmis. — Bruhſchu Rehnifch arri kâpat darrifchoht. Portugaleſ Rehnina kahſaſ ar Italiaſ Prinzeſſeeni buhſchoht Septembera mehneſi.

Mejiâ. Sprantſcheem eimoht ſlikti deeſgan, jo taſ maſaiſ Sprantſchu pulziſch tur tohpohſ ſpaiddihtſ no wiſſahm mallahm, arri no ſehrgahm un badda, jo tur taggad aplam karſta waſſara un neweffeliſ gaiſiſ tâ, ka taſ palihgſ, lo Napoleoniſ

tur pefuhta, taggad tur wehl ne drihft ee-eet un paliks kahdâ fallâ, kamehr labbâs laiks atkal buhs Mejikâ.

Seemel-Amerikas ihstahm walstim taggad ar karru eimobt tohti flikti, jo telegrawe dohd sinnas, ka leelâs kaufchanâs pee Rimondes effoht 4 deenas kahwufchees un wehrgu-walstis eenaidneelus neganti fakahwufchas un 17 Eulenderu juhdses tohs dsinnuschi atpakkal. Ihstu walstu Awises gan ne stahsta, kas ihsti bijis, bet wehrgu-walstis raksta, ka eenaidneeka spehktu salausufchas un nodsinuschas lihds Riweres uppei, tur leelu-gabbalu laimas tohs isglahbushas un pasargajoht. 2 Generalus, pulku leelu-gabbalu un karru-seetu un 12 tuhft. saldatus ar wirfneekem effoht fanehmufchas un fakka, ka 10 lihds 30 tuhft. ihstu walstu saldatu effoht pagallam. Teem effoht bijuschi 95 tuhft. saldati, bet wehrgu-walstim bijuschi 185 tuhft. saldatu pee Rimondes; tâ raksta no Jaun-Zorkas. Presidents Linkolns un Gubernateri pawehleiuschi, lat dohd nekufschu un naudas zil ween spehj. — Warrubht nu klausih, kad Sprantschi un Eulenderi usrunnahs us meera derreschanu. S-j.

Brufschos nesenn tas wiffâ pasaulê zeenichts un flawehts azzu dakters Dr. v. Grehwe kahjas noswinneja. Winsch apnehme Grehweeni v. Knucht. Schi dikti augta un smukka Grehweene winnu aprezzeja tiklai no pateizibas ween, ka tas winnu no grubtas azzu fahpes isdseedejis. — Zauka mihlestibas un pateizibas alga!!

Wahzsemme Sowinza zeemâ peedstimme 38 gaddu wezzai schihdenei, Tauba Schwarzei, pee zi behrni us reisu, prohti trihs sehni un diwi meitenes. 1 sehns un 1 meitene pehz 7 stundahm nomirre; tee zitti dsihwo. Weens sehns effoht wiss ar spalwu apaudstis kâ Efaws un ar spizzu galwu un pee katras rohkas 6 pirkti. — Tawu leelu brijnumu!! C. F. S.

Reines uppe.

I.

Itt nekahda zitta uppe pasaulê tâ isflaweta, kâ Reines uppe, Wahzsemmes gohds un precks. Zeel reises dseesmu meisteri schai leeluppei par gohdu jaw faklandinajuschchi dseesmas un musku mei-

steri farastijuschchi meldinu, ko Wahzsemneeki dseed ar leelu preeku un mihlestibu. Zil affinainu karru un niknu kaufchanohs schihs uppes labbad un pee schihs jautas staltas leelupes jaw bijuschas no wezzu Keemeru lihds Napoleona I. laikeem. Ja winnas krassti spehktu rakstih, tad farakstihu tahdas leelas stahstu grahmatas, ka ne warretu beigt tahs lassih. Urri wiffadâs pasaules wallodâs jaw deesgan grahmatas farakstitas un leelu un masu biltschu pulks mahlehts un drukkhts, kas rahda Reines uppes jaukumus, ar kurreem pate Deews un ir zilweki scho uppi un winnas krasstus ispuschkojuschi tâ, ka no wiffahm pasaules mallahm nahk un nahk reisneeki scho stalto uppu kehneeni apluhkoht un no wiuna gahrda, spehziga wiuna padsertees, kas par wissu pasauli zeenichts par tahdu, kas neween firdi preezina, bet ir flimneekem un wahjeem par atspirgshanu. Lai nu juhs Latweefchi ar scho uppi dabbutu eepafihtees un sinnatu, kalabbad scho uppi tâ ussteiz, tad zil spehdami muhsu Awises par scho Reines uppi stahstisim un lihds ar to arri darrisim teem pa praktam, kas ar mutti jeb ar raksteem muhs luhguschchi Awises wehl kahdas sinnas doht par sawu Wahzsemmes zellu.

Schweizeru masâ semmitê — kas tohti isflaweta sawu leelu Alpu kalnu labbad, kas Deewa brijnischligus leelus darbus rahda — pee Gottarda milsu kalna no dauds masahm uppitem, kas no dauds augtu kalnu sneega un leddus iszeltahs, Reines uppe fatekthas; islauschahs zaur leelu kalnu starpahm, iseet zauri zaur 9 juhdsu leelu Boden-esaru un maso Zellera esaru un nezil tahlu no Schappauses pilfata (pee Laupes) schi leeluppe nokriht waitak nekâ 70 pehdu dsikli krisdama no stahwa kalna. Nesinnu zil tuhftoschu zilweku no wiffahm femmehm itgaddus atnahk scho Deewa brijnumu un dabbas jaukumu redseht. — Starp Wahzsemmi un Schweizersemmi par rohbeschu uppi buhdama ta notekk lihds Bahseles wezzo stiru Schweizeru pilfatu ar 20 tuhft. zilwekem. Tê leela wezza Dohmes basniza, kas wehrta ka to apluhko reisneeki, tê studentu flosla (Uniwersitete) leela bibeles un miffiones beedriba un flosla, par furre muhsu Awises 1861 gaddâ stahstijuschas. Reines uppe no rihta-puffes nahkdama tê nu doh-

dahs us seemela-puffi un nu irr par rohbeschu uppi stary Bahzsemmi (Bahdes Teelerzoga semmi) un stary Sprantschufemmi — jo 1681 gadda Sprantschu Rehninsch Luddis XIV. scho gabbalu (Glasaffi) atnehme Bahzsemmei ar wiltu un warru lihds winnpuß Strahsburgas stipri apbrunnnotam pilstatam kreisaja Reines uppes puffe. Teescham prettim ohtra krafta irr Rehes stiprais krepostis Bahzsemmes dalka, fur taggad uštaißijuschi lohti skunstigu dselles tiltu pahri par Reines uppi.

Strahsburga, ar 80 tuhft. zilwekem, un tai semme wisapfahrt mahjo Bahzeeschi, bet ar Sprantscheem fajaukti un tee taggad palikufchi par Sprantschu uštizigeem pawalstneckeem. Jaw 510 gadda pehz Kristus peedfimschanaß te taißija leelu Dohmes basnizu. 1007 gadda ta nodedguse, bet 1015 gadda to sahze taißiht gandrihs tikpat leelu ka Kelnß, to wisleelaku Dohmes basnizu Giropa un tiklai 1439 gadda pabeidse taißiht schihs leelas Minstera basnizas tohni, kas 490 pehdu augste, pats augstakais tohniß pa wissu pasauli, lohti smuks un skunstigs. Pa 456 treppes kahveem warr uskahpt gandrihs lihds galam un te nu warr redseht tahtus Sprantschu, Bogeschu un Bahzsemmes Schwarzwalda kalnaß. Lohti skunstigs leels basnizas vullstens irr tohni. Kad stunda pagallam, isnahf dshiwibas engelis un ta pehz arri darra nahweß engelis un nositt stundæ; pirmu weerendel stundu sitt sehns (bilschu-stabs), pufs stundu sitt jauneklis, $\frac{3}{4}$ stundu sitt wihrs, zettorto weerendeli sitt firms wihrs un ta rahda tahs 4 muhscha kahrtas. Pulksten 12tõs pee Pestitaja biltschu-stabba nahf tee 12 mahzetti weens pehz ohtra, nositt pee pulkstena un aiseet atkal un nu leels gailis sitt ar spahrneem un skanni nodseed sawu meldian, peeminnedams, lai laudis sargahs no founas kahrdinaschanaß un kas krittuschi grehfõs, lai ka Pehteris atgreeschahs raudadami pee sawa Kunga Pestitaja un glahbeja, kamehr wehl laifs. Tahds tas pulkstens. Par scho baggati isgresnotu basnizu un lepnu Strahsburgu buhtu wehl dauds ko stahstiht; bet Reines uppe wehl lohti garra un winnas ihsti jaukumi tiklai sahfaß winnpuß Mainzes pilfata; tadeht steigfimees turpu flucht. —

No Bahseles lihds Mainzai eet eisenbahnes abbejås Reines puffes, gan kahdas juhdses tahtu, gan tuwaki pee leelupes. Kreisaja puffe no Bahseles us Mihalufeni, Kalmaru, Strahsburgu, Weissenbergu, Landawu, Speijeri un Wormsi pee paschas leelupes us Mainzai, — un labbaja puffe no Bahseles us Preiburgu, garr Bahdi, Karlsruhi, Eidelbergu, Manneimi, Darmstatti us Mainzai un no turrenes ikktræ uppes puffe pee pascha uppes krafta eet eisenbahnes un schoffejas un iddeenas kahdi 20 dampfuggi uppe, kas to leelu pulku reisneeku un prezzi schurp un turp wadda, jo nekahda zittæ leeluppe ne dabbu redseht tik dauds brauzeju, ka schiuni Reines dalka, wissuwairak waffaras laika.

Speijere pee Baijeru walsts peederriga, irr wezs pilfats, ar tiklai 12 tuhft. zilwekem, bet tur gandrihs tikpat leela Dohmes basniza ka Kelnß. Keisers Konrads II. 1830—60 gadda to lizzis taißiht un tanni basniza irr wiina un Bahzu Keiseru kappu weetas. Basniza bij lohti baggati isgresnota ar bildehm un dahrgahm leetahm. 1450 nodedguse to wehl leelaku un jo baggatu uštaißija; bet kad 1689 un 1694 gadda Sprantschu Rehninsch Luddis XIV. wissu scho semmi lifke neschebligi islaupiht, breefmigi un gluschi ispohstiht, kad islaupija Sprantschi ir scho basnizu, ispohstija wezzu Keiseru kappus ar beedeewigu prahtu un wissu pilfatu nodedsinaja. 1794 gadda jo leela dumpa laifõs Sprantschi atkal scho basnizu gluschi islaupija un pahrtaißija par magasihni!! Tahda wiina palikke lihds 1822 gaddam, un nu Baijeru Rehninsch to lifke atkal uštaißiht, bet ne spehjis to tik jauku wairs usbuhweht un isgresnoht, kahda bijuse. No teem 6 tohrneem, kas wezzes laifõs tai basnizai bijuschi, tiklai 2 atliffuschi. — 1529tæ gadda 19tæ Aprili Keisers Kahrlis V. te turrejis to leelo walsts landagu, fur Ewangeliuma tizzigi drohschi un skaidri prett Kattofu mahzibu protesteereja, tas irr, isteize, ka Kottofu mahzibu ne warroht tizzeht nedß peuenmt, un tadeht Ewangeliuma tizzigi tohy faukti par Protestanteem.

Wormse pee Reines uppes, kahdas 5 juhdses no Speijeres arri tahds wezs Keiseru pilfats, ko Sprantschi tannis paschõs gaddõs beedeewigi un bes wainas ispohstijuschi ta, ka no 40 tuhft. zil-

weskeem tiffai 8 tuhft. tur taggad mahjo. To nopohstijuschi tik neschehligi, ka taggad ihsti wairs ne warr sinnaht to weetu un ehlu, kur muhsu Lutters 1821 gaddâ Keisera Kahrka V. un wiffas walsts landaga preekschâ sw. Ewangeliuma tizzibu opleezinadams teizis: „Schê stahwu; zittadi ne warru; lai Deews man palibds! Amen!“ un kur schim gohda wihram un Kristus leezineekam par preminnu un pateizibu to leelu gohda-stabbu taggad zeff, kas wairak makfa nekâ 120 tuhft. gulschu un preeksch kurre muhsu Latweeschi un Ewangeliuma draugi arri fawas wihlestibas dahwanas dewuschi un kas tur ar leelu pateizibu peenemtas tappuschas. Ta jauka bilde, kas rahda, kahds schis skunstigs gohda-stabs taps taihshts, par 1 rubuli dabujama pee grahmatu pahrdewejeem. — Ir tē Keisers Indriks II. 1016 gaddâ lizzis eetaisibt jauku leelu Dohmes basnizu ar 4 leeleem tohrneem, kas tobrihdi itt par brihnumu no ugguns ne tappe arrihta, kad besdeewigi Sprantschi itt wissu pilfatu islaupija un nodedsinaja. No Wormses lihds Mainzēi pa eisenbahni 2 stundās warr noskreet.

Keines sabbajā pussē, no Bahsles 8 juhdes, irr wezzais Preiburgas, Bahdes leelunga pilfats Schwarzwaldes kalnās, lohti jaukā weetā ar 16 tuhft. zilwekem. Tē lohti skunstigi un jauki taisita leela Dohmes basniza, ta weeniga, kas Wahsemme pehz wezzu Gohthu skunstigas un jaukas buhweschanas mohdes pilnigi usbuhweta un gluschi pabeigta tappuse, jo wiffas zittas wezzas leelas basnizas Gohstiski taisitas, ne spehjuschi pawissam gattawas taisht, tadehl ka par dauds dahrgas un spehka trubzis tahs pilnigi ustaisht. Tohrnis 385 pehdas augsts, flais un wiffadi isgresnohts; tapat arri basniza eekschpussē isgresnota ar dauds afminu un mahletahm bildehm un wiffadu gresnumu. Tē reisneekem ko skattitees.

Ar eisenbahni 4 stundās noskreen us Bahdes leelunga galwas-pilfatu, Karlruhes jauku pilfatu, (1715tā gaddā tiffai to sabze taisht), ar ar 25 tuhft. zilwekem. Tā irr taishts, ka wif-

fas eelas eefahlahs no lepnas pils leela platscha un kas kâ faules starri isplattahs us weenu pussi, un tiffai kahdas eelas eet teescham krustam pahri. Tē naw dauds ko stahstht. — Turprettim Gid elberga pee Nekares jaukas uppes stahwa krasta irr lohti jaukā weetā un tē ko skattitees. Taggad tur tiffai 15 tuhft. zilweki mahjo un tiffai weena garra eela, jo naw ruhmes. Kalni pee-eet itt tuwu pee uppes un 313 pehdu augsta jaukā kalnā stahw lohti leela un skunstigi taisita wezza Leelunga pils druppōs. Jo neschehligi Sprantschi ir scho un wissu pilfatu nopohstijuschi tā, ka schauschalaš useet to lafsoht, zil besdeewigi tee tē darrijuschi. Kad wissu pilfatu bij islaupijuschi, nabbaga zilwekus wiffadi ismohzijuschi un kahwuschi, tad eedfinnuschi tohs, kas atliffuschees, ar seewahm un behrneem leelā basnizā un to arri eededsinajuschi un tad tiffai islaiduschi laukā, kad leelais tohrnis deggoht taisijeos us teem krist! Ne palizzis neweens weenigs nams ne nodedsinahst! — Taggad tur leela studentu skohla ar leelu grahmatu-krahjumu (biblioteki) ar 150 tuhft. grahmatahm. Tahs warrenas pils wezzi muhri wehl tohp aybrihneti, zil jauki tee bij taisiti. Tai leelā pils wihna pagrabbā wehl tohp rahdita tik leela wihna wahte, ka 250 wesumus jeb 310 tuhft. butteles ar wihnu tur warr celeet.

Manneime, tur kur Nekares uppe eeteff Keines uppe, irr smuks pilfats ar 25 tuhft. zilwekem, arri no Sprantscheem neschehligi pohsthts, bet atkal smukli ustaisijuschi un stahw lohti jaukā weetā. No turrenes ar eisenbahni zaur Darmstatti, Efses leelunga pilfatu, kahdu 3 stundu laikā warr noskreet us Mainzēi, kur 4 eisenbahnes sanahk kohpā un kur nu sahlahs tas lohti isflawehts jaukais zetsch no Mainzēi lihds Kelnei, kur ar dampfluggi pa Keines uppi jeb pa 2 eisenbahnehm (pee paschas uppes abbejahm mallahm) ildeenās pa tuhstoscheem reisneekem no wiffahm pasaules dalkahm schurp un turp eet, schihe uppes jaukumus redseht un isbrihnotees par Deewa darbeem. Scho zellu nu isstahstisim zil spehdami un zil paschi redsoht effam wehrā likkuschi. S-3.

Zaunas sinnas.

Kursemme. Gohda un mihlestibas darbi to pelu, ka tohs peeminn un ussime zitteem par preeku un usmuddinaschanu, arri labbus darbus strahdaht, kamehr wehl deena, jo nakts nahks, kur neweens wairs warrehs strahdaht. Ta arri schein ihstus gohda darbus minneschu: Disch-Deseldes dsimts kungs, zeen. Barons un lambarakungs von Simolin, sawam pagastam nu 500 rubt. f. schinkojis, un par scho naudu labbibu pirkuschi un tukschu magastni pildijuschi, ka lai nu warr tukschu pagasta kautini sawu deenischku maifi bes prazentehm katra laika dabuht un bes behdahm sawu darbu strahdaht. Arri fennak schis Barons tuhstoschus rubufus f. Selgawa us intressehm dewis sawa nabbaga kautineem par labbu. Bet schis labstidigs Barons ne ween par sawu lauschu laizigu, bet arri garrigu labbumu labprahht gahda. Preeksch wairal ka desmits gaddeem jaw jauki eeriktetu skohlu zehle, kur arri skohlmeisteram pilniga pahrtischana; pehrn skohlai smulkaas ehrgelas lifle Leepaja no sawas kabbatas taifihht un ilgaddus teem mundrakeem un tschaklakeem skohlneekem daschadas grahmataas schinko un ar mihlestibu us kreetnu un muddigu mahzischanohs usmuddina. Lai laudis to labbumu nu ar pateizibu walka sewim un saweem behrneem par swehtibu un — lai Deews zeen. Disch-Deseldes dsimtskungu, to labbumu, ko tas saweem laudim darrijis, baggatigi pee meefas un dwehseles swehti un winna muhscha deenas ar preeka pukkehym puschko!!

Kursemme. Kad skohlmeisters pawaffara skohlneekem leel dahrsa kohlu kahdu eestahdiht, dohbes usrakt jeb zittu kahdu darbu walkas brishchds padarriht — tuhliht behrnu wezzaki par to nurd, suhdshs un fakka: „Neba behrnu eedewu darbu strahdaht, to jaw mahja proht; — eedewu skohla, lai mahzajs gudribas un Wahzifki.“ — Jeb

arri, kad reds seema behrnus pawaffara apfahrt danzsojht, lezsoht ar raggutinahm par sneegu un leddu wisinajotees, atkal naw labbi — un teiz: „Kas ta par gudribu! behrneem laut apfahrt rifschoht un drahnas un apawus plehst! Lai-tupp labbak tee kruppi pee skohlas galda un mahzajs.“ Scha un ta tee runna nebuht ne apkehrdami, ka katrai leetai saws laiks, — saws laiks strahdaht un saws laiks atpuhstees, un ka — par garru gahdajoht arri par meesu jagahda, lai ta ne nihst jeb flimmiga ne tohp ween fehshoht; jo arweenu garru puhleht pee grahmatahm ween, naw labbi; ir tam waijag atpuhstees weeglaku darbu darroht. — Wahzjemneeki gudri un mahziti laudis buhdami zittadi dohma. Teem wehl naw deesgan, ka behrni walkas stundas dauds apfahrt staiga, ne! — tee wehl gahda un gahda tahdas skunstes un mafshines eerikteht, kur behrni warr kahpt, lehkt, istaipitees un lohzeklus labbi islozjht, lai behrni pee meefas weffeli un spirgti usaug, neschehlodami ir maffu, ko ihpafchi bes apawa un drehbju plehshanas tamdeht istehre. — Jo lassiju Uwises, ka Wahzjemme un arri pee mums wiffi us to taifajs pee katras leelakas puifchu un meitu skohlas tahdu skohlu klahht eetaifihht, kur behrni warr eeksch meefas lohzhichanas un mehginaschanas arri tayt ismahziti, lai weffels gars arri warr weffela meefa sewim, tautai un tehwusemmei par labbu un Deewam par gohdu mahjoht.

Wahzjemme, Elseimes zeema notifke 16ta Maiji schi nelaimo: Kahds jauns zilweks reds schaggatu us ar beeseem sarreem apanguschu kohlu skreischoht, kur tai ligsds; winsch skreen mahja, atnefs biffi (plinti) un schauj teescham tai beesä kohla pehz schaggatas. Bet zil bailes un schauschallas to pahrnehme, kad tas redseja schaggatas weeta sawu 14 gaddu wezzu brahlnu no kohla fashautu pee semmes krihtam. Wifs schahweens bija nab-

ag a sehnam wehderà gahjis, ka ne ilgi tas nahwes meegà aismigge. Sehns bija ap to laiku, kad wiinna brahliap ehz plintes skrehjis, kohlà eefahpis gribbedams schaggatas ligdu ar behrneem isnemt, un atradde tur breefmigu nahwi. Schis notikkums mums ihpafchi diwas leetas mahza: 1) Leez putninus meerà; ir tee par sawu dsihwibu preezajahs un irr Deewa raddijumi, un ne pohsti putnu ligdas, kas naw gohda darbs, ko ir Deews daschdeen fohda. 2) Schaudams apflattees, kur un là tu schauj! Us nesinnu un tur, kur tawa ags skaidri ne reds, tur luhdsams jel ne schauj; jo tu nesinni, ko schahweens trahpa!

Italia. Kamehr Italia jauns teizams kehnijsch, eet tur arri dauds zittadi ar wissahm leetahm. Lihds schim ne bija brihw Luttera tizzigeem tur sawu tizzibu wisseem redsoht kohyt un zeeniht, neds arri Deewa nammu zelt; jo Italia tiklai Kattoli ween dsihwo. Bet nu Neapeles gresnà pilfatà gribboht ar waldischanos wehleschanu Luttureem gresnu basnizu zelt, kas 40 tubkst. dahlderus malfaschoht. Scho leelu naudu gribboht no zittas semmes tizzibas brahleem sawahft.

E. F. S.

Stuhrmuischa Kursemme. Gaddijahs mannim pehrnaja waffarà gare Stuhrmuischas basnizu garram braukt. Toreis tur lautini muddigl strahdaja sawu Deewa nammu pahrtaisidami. Schogadd tur atkal garram brauzu un no wissas firds preezadamees preezajohs, kad scho jauki pahrtaisitu basnizinu usskattiju. Da bij ar schindeluw juntu apfista, tohrnis kohfschi nomahlehts un smukki nobaltehts. Zelsch bij abbejas pussis ar jauneem kohzineem apstahdihts, ap basnizas plazzi jauna sehta zelta, eefschpuffe gangi istaisiti, schury un turp pukkes fastahditas; arri benki bij apghadati, kur kohlu ehna warreja apsehstees. Tahdu jaukumu ahrpuffe redsoht, es ne warreju norimt basnizu arri no eefschenees apluhkoht. Arri schè bij glihtums redsams. Altaris, kanzele, kohris, krehjli un lohgi bij jauni taisiti un smukki nomahleit. Pee altara bij kohscha bilde, us kohra jaunahs ehrgesles, ko Stuhrmuischas zeen. dsimtekungs Barons von Rønne bij lizzis Leepajas ehrgelutaisitajam Ehrmannim uetaisht; jo lihds schim tur naw nekahdas bijuschas. Ehrgelehm irr 5 regisseri un pedale. — Basnizina gan naw wissai

leela, bet preefsch Stuhrmuischas pagasta, kam 30 fainneeku, deesgan prahwa. Blihdenes mahzitahts il treschaja swehtdeenà tur atnahf Deewa wahrdus fluddinaht un wajadfigus ammata darbus padarriht. Par Leeldeenas swehtkeem bij pahrtaisitu basnizu un jaunahs ehrgesles eefwehtijusch. —

Par Widsemmes wezzeem laikeem.

Widsemme kahdam fainneekam tihrumà irr gaufschi wezs refns ohsols, kas taggad jaw gaddu simteneem tur stahw. Kad schis ohsols mahzetu runnaht, tad winsch dauds un daschadus notikkumus no wezzeem laikeem warretu stahstih: zil mahnutizzigi un tumfschi wehl muhsu tehwu tehwi bijusch kalpodami wissadeem elka-deeweem, là faulei un mehnesim, tizzedami wissadeem wiltneekem un blehscheem, là burwjeem, ragganahm un siblneekem jeb pestekem un schahdeem tahdeem pasaules garreem, kas apfahrt maldijahs nabbaga dwehseles us tumfibu un netizzibu nowehrdami. Ta arri muhsu tehwu tehweem tahds eeraddums un liffkums bijis: katros swehtfòs saweem deewekteem pee scha „elka-ohsola“ wajadsejis uppurus noneft. Katrs fainneeks labraht dewis 3 kullulus maises, 1 schkinki zuchkas jeb barrota wehrfscha gaku, 1 jehru, ahfi, sohfi, pihli un wistu ar kahdu duzzi pautu (ohlu). Jo wairak kahds dewis, jo zerreis laimigaku un labbaku gaddu panahft. Ja arri kahds sawam elka-deewam, ko winsch zeenijis un gohdajis, ne dewis là peenahlahs, tad tahdam to gaddu nelaipe us neloimi effoht nahlfusi mahjas. Tapehz ir no tahleem zeemeem fainneeki neffuschi dahwanas kohpà tà, ka katru swehtu wakkaru dauds dahwanas fanesse. Wezzakais mahjas fainneeks, kurra tihrumà schis ohsols stahw, bijis tas galwineeks, kas us to luhkojis, ka katros, kas dahwanu noieek, ar gohdu us mahjahm aiseek; apdohmadams to, ka deeweklis, kurram uppuri nefs, ne effoht tahlu zellà! Ap pulksten 9 wakkarà bij wissur klufs. Rihta, kad mihta faulite uslehdama ar saweem selta starreem isplattijahs pahrt wissu semmi un augstaki kahpdama padebbeschòs mihtligi spihdedama semmi sildija, tad fetezzeja no mallu mallahm wissi tee, kas kahdas dahwanas bij nolikkusch pee scha ohsola raudsiht, kas kuh! Un — ak! zil dasch nu preezajahs, ja sawu dahwanu, ko wakkarà bij nolizzis, rihta ne atradde, — tad drohschi tiz-

zeja, ka nu buhſchoht laimigs gads, jo deewellis ar winnu effoht pilnâ meerâ. Bet ja kahdam nolikta dahwana bij lihds rihtam turpat us platscha palikkusi, tad gan warr dohmaht, ko tam tad sirds fazzija. Ar behdigu prahtu winsch us mahjahm gahja un ar bailehm gaidija us nahkamu rihtu, kas buhs. Ja nu deewellis bij dahwanu panehmis, tad gan preezigâ zerribâ pateizahs, bet laimigs ne juttahs wis, jo tizzeja, ka tilpat kahda nelaimie usbruffſchoht. Tee zitti, sawas dahwanas ne atradduschi, preezajahs un lihgsmojahs, ehde, dsebre, dangoja zauru deenu ap scho ohsolu, tik wakkara us mahjahm spehje aisdwilttees. Sinnams to reis gan atraddahs ir tahdi, kas tizzeja Jesum Kristum un winna wahrdeem, staigaja pehz winna mahzibahm; bet schahdu bij mas, leelata dalka bij tahdu, kas, ka jaw minneju, schahdeem tahdeem „elka-deeweem“ slegen tizzeja. Laikam tu, mihtais lassitajs, man joutasi prassidams: „Kas tad tahs dahwanas no ohsola us tik ihſu laiku aisneffe, un kur winnas palikke?“ Atbildu: „Tee bij tee burwi, ragganas un pesteki, kas slegen ar gaidischanu gaidija us to stundu,“ ka warretu pee dahwanahm peektuht un aisneft sawâ patwehrumâ. Warr gan dohmaht, ja schahdi tahdi deedelneeki us to stundu zeeschi gluhneht gluhneja, un kad tas laiks bija klah, tad arri bes kaweschanas spraudahs no apfahrtejem kahrkleem (kur bij paslehpufchees) us platscha un kritte dahwanahm wirsû. Sinnams, ka bes plehschanahs un grubstischanahs ikreis ne ischlihrahs wis. Weenam tikke wairak, ohtram masak. Kam spehks, tam teefa!“ Bet winni arri pratte sawâ starpâ tâ islihdſinatees un isturretees, ka nelahda strihde ne iszehlahs plaschaki un ne nahze lauschu ausis. — Wehlaki arri nahze tee laiki, kad wairak Luttera tizzibas mahzitaji zehlahs. Lihds ar scheem, tâ fakkoht, aufa jauna rihta gaismina. Til lihds mahzitaji sahze saweem draudses behrneem zeeschaki passat luhkoht, winnus no tahdeem tumſibas zelleem atgreest pee to labbu gannu Jesu Kristu, wissâ spehka fauldami: „Nahzeet, leezeet salihdſinatees ar Deewu un winna swehtu Ewangeliumu un paleezeet pee Deewa wahrdeem eeksch luhgschanas un brahligas weenprahtibas par „Jesus-draudses behrneem,“ tad juhs atweegloschanu atraffeet sawahm dwehselem!“ At-raddahs gan tahdas dwehseles, kas no saweem

grehkeem atgreesahs un ſw. kristibu peenehme. Tomehr dauds wehl bij tik tumſchi, ka Daugawâ eekſrehje un ſw. kristibu nomasgaja un teizahs, ka wairas ne peederroht pee kristiteem; un tâ ar tezze-neem ſkrehje atkal sawu wezzu zellu prohjam! Zehschu gan tik leelas elka-deewibas wairas ne notikke, tomehr dauds sawas wezzas eeraschas wehl paturreja, kurras wehl naw isdeldetas lihds scho baltu deenu. —

Warr gan fazziht pehz pateesibas par muhsu laikem: lai gan netizziba un palaidniba irr leela, lai gan tumſiba karro prett gaismu, mellu-gars prett pateesibas-garru, tomehr arri Deewa walstiba nahk ar spehku un wissi, kas to juht, preezajahs un pateiz tam Kungam. Gan nohts tas laiks, kur tas Kungs sawu Zianu zels gohdâ, bet sawus eenaidneekus winsch satreeks un liks par pameſlu appakſch sawahm kahjom. Tapehz mums, mihti Latweeschu brahti un mahsas, buhs teikt un flaweht to Kungu ka winsch muhs irr sauzis pee sawas Ewangeliuma gaismas. Lai tad arri staigajam itt ka deenâ, kohydami un glabbadami tahs dahrgas mantas, ko winsch mums irr uetizzejis, un ko muhsu tehwu tehwi ar sawahm affinin mums irr pelnijusch, lai mehſ buhtu ta Kunga laudis un ihpaschums, kas winnam kalpo swehtâ glihtumâ, ka Deewa walstiba paleek pee mums un pee behrnu behrneem.

—b—g.

Gustava Adolfs beedribas.

Gustavs Adolfs bij deewabihjigs un warrens lehninsch, kas preeksch kahdeem diwi simts gaddeem par Sweedru semmi waldija. Tanni laikâ Luttera tizzigeem par Wahzsemmi aplam flikti klahjahs; jo Kattoſu tizzigi teem gribbeja ar warru winnu apstiprinatas teefas un brihwestibas par tizzibas leetahm atnemt. Iszehlahs no tam breeſmigs karsch, kas 30 gaddus par Wahzsemmi plohsjahs. Ja ne buhtu muhsu apspeesteem tizzibas brahteem toreis Gustavs Adolfs paligâ nahzis un ar sawu duhschigu karra-spehku Kattoſus reisu reisahm salausis: deefinn ka Luttera tizzigeem buhtu klahjees. Wahzsemme tadehl Luttera tizzigi scho lehninu ka sawu tizzibas glahbeju un Ewangeliuma fargataju lohti zeeni un winna wahrds lihds scho baltu deenu

tur pee Luttera tizzigeem stahw leelâ gohdâ un labbâ peeminnâ. *)

Buhs jaw kahdi 15 jeb wairaf gaddi, kad Wahz-semmê, Bruhschôs, Salkschôs un zittâs walfstis fahla zeltees ihpaschas beedribas, kas schim Sweedru lehninam par peeminnu par Gustapa Adolpa beedribahm fahzâhs. Beedribas lohzefti famett naidu kohvâ un ar to palihds wifswairaf tahm iesklichduschahm Luttera draudsehm un dwehselehm, kas stary sweschas tizzibas laudim dsihwo un paschas ne eespehj wiffadas wajadribas preeksch tizzibas uskohpschanas apgahdabt. No schihis samestas nandas tad ustaisa jeb pahrtaisa basnizas un skohlas, apgahda mahzitajus, lesterus un skohlmeisterus. Taggad irr pawiffam 45 leelas un kahdas tuhkstoschas masas paligu beedribas. Ar jcho beedribu naidu irr 50 jaunâs basnizas uszeltas, 250 wezâs pahrtaisitas, wairaf nekâ 300 skohlas zeltas un 1 tuhkst. un 200 draudsehm palihdsiba pasneegta.

Arri pee mums irr preeksch pahri gaddeem palihdsibas lahde eezelta preeksch Luttera draudsitehm, kas schury un turp iesklichduschas par leelo Kreewu walfsti dsihwo.

Vihdsibas.

Kapehz sirgeem un wehrscheem kurpes un mums bassas kahjas, tâ fuhdseljâhs sohfes. Un tâ fuhdsas daschi, kas zittam wairaf eeranga nekâ sew. Woi tad Deews katram naw dewis, fo tam wajaga? Woi tad sohsehm tadeht kahds trubkums, ka tahm bassas kahjas? Deewe ifkatram todohd un nowehle, kas winnam pa tee si der un par labbu, bet zilweks labyracht to kahro, fo Deews naw wehlejis, tadeht ka tam naw par labbu. Peeminni Gewu paradisê.

B—nn.

*) Skaidrakas sinnas par schi teizama lehnina darbeem warri palafstibt Schulza pasaules stahnu grabmatâ 206 un 207 lappas pussê.

Kahrflu krumhs kaunojâhs, kalabb ohsolam Deews tahdu spehku dewis un schis tahds wahjisch, ka preeksch katra wehjina jalohkâhs. Beepeeschi usnahze leela auka un stipru ohsolu falause un pee semmes gahse. Kahrflu krumhs klannijâhs lihds semmi, bet pazehlahs un palikke kâ bijis. — Tai stiprais ne leelahs ar sawu spehku un wahjais lai ne fuhdsâhs par sawu nespehziibu. B—nn.

Sluddinaschana.

13tâ Juhnî f. g. irr Krohna-Wirzawas mejschafarga Sillinu mahjâs weena djestena lehwe atrasta, kam galwa pee kahjas atseeta, kahdus 8 gaddus wezza un 15 rubk. f. wehrtibâ. Tas, kam peeminneta lehwe peederr, teel ussajinabts feschu neddeku laikâ, rehlnabts no appaffschrafftita datuma, pee Krohna-Wirzawas pagasta teefas peemeldetees, par isfluddinaschana aismalkabt un scho lehwi pretti nemt, jo pehz nolikta termina ar to pehz liffumeem taps darrihts. 2

Krohna-Wirzawas pag. teefâ, tai 23schâ Juhnî 1862.

(Nr. 1019.)

Peesehdetajs Diezmann †††

(S. B.)

Pag. teef. sctrihw. Weinberg.

Wifsjannaka sinna.

Jelgawas leelâ Wahzu basnizâ Stâ Juhla deenâ sawâ fw. ammatâ tappe eewests Kursemmes General-Superdents, Theodor Emil Lamberg, kas no 1842—1851 gaddam bijis par Kaldabrunnas mahzitaju un no 1851ma gadda wehl irr un buhs par Dohbeles Wahzu mahzitaju, arri no 1860 gadda bijis par Kursemmes basnizas-teefas Affessoru. Risteruhsi bij fanahkluschi wiffi waldischanas un augstu teefu wezzaki ir muischneeku preekschneeki lihds ar kahdeem 36 mahzitajeem, no kurreem Superdents eewests tappe basnizâ un ammatâ tâ, kânahloschâ lappâ stahstisim. S—j.

S i n n a.

Tê sinnamu darram, ka no 15ta Juhla deenas 1862 Latweeschu Awischu nams buhs leelajâ eelâ, sudraba-kalleja Eggingska nammâ ar to jauno Nr. 28., tannî ehrbegi, kas wahrteem teescham prettim stahw. Pee wahrteem silla tahpele ar to selta rakstu: Latweeschu Awischu nams. Schulz.

Rihgâ atnahkluschi 867 fuggi un alogahjuschi 712 fuggi; Keepajâ atnahkluschi 121 fuggi, alogahjuschi 116 fuggi.